

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 31¹, 31², 31³ STRAIPSNIAIS, SEPTINTUOJU¹ IR SEPTINTUOJU² SKIRSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4988 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 30¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-5039

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimo Nr. SV-S-6 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 4 punktą, 2021 m. balandžio 28 d. sprendimo Nr. SV-S-90 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 31¹, 31², 31³ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymo projektui Nr. XIIP-4988 (toliau – Projektas Nr. 1), tačiau pasiūlyti tobulinti Projektą Nr. 1 atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1.1. Projekto Nr. 1 1 straipsniu siūloma Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnį papildyti 58¹ dalimi apibrėžiant terminą „regioninė reguliuojamoji kaina“. Siūlytina šį terminą pakeisti Lietuvos Respublikos terminų banke aprobuotu terminu „regioninė kaina“ ir atitinkamai tikslinti Projekto Nr. 1 – 3 straipsnyje dėstomus Įstatymo 25¹ straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus, 7 straipsnyje dėstomas Įstatymo 30² straipsnio 4, 6–10 ir 12 dalis, 8 straipsnyje dėstomus Įstatymo 30³ straipsnio 1 dalies 5 ir 9 punktus, 11 straipsnyje dėstomą Įstatymo 30⁶ straipsnio 7 dalį, 13 straipsnyje dėstomą Įstatymo 30⁸ straipsnio 9 dalį, 18 straipsnio 4, 7, 8 ir 10 dalis.

1.2. Projekto Nr. 1 aiškinamojo rašto 4 punkte nurodyta, kad atsižvelgus į Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – Taryba) priskirtas funkcijas, reikalingus žmogiškuosius resursus ir planuojamas sąnaudas, optimalus reguliuojamos veiklos pajamų, kaip Tarybos finansavimo šaltinio, procento dydis galėtų būti 0,97. Įvertinus visas galimas sąnaudas, Tarybos sąnaudų atliekant Projekte Nr. 1 nustatytas funkcijas, metinis krepšelis sudarytų apie 661 105 eurus. Papildomai valstybės biudžeto lėšų neprireiks, nes priėmus Projektą Nr. 1 Tarybos kitų metų pajamas sudarys 0,97 procento praėjusių metų regioninių atliekų tvarkymo centrų ir atliekų deginimo įrenginių valdytojų veiklos pajamų. Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti Projekto Nr. 1 3 straipsnyje dėstomą Įstatymo 25¹ straipsnio 4 dalies 1 punktą nurodant 0,97 procento dydį.

1.3. Siekiant teisinio aiškumo ir nuoseklumo, tikslintinas Projekto Nr. 1 16 straipsnyje dėstomas Įstatymo septintasis² skirsnis aiškiai nustatant, ar atliekų turėtojas, prieš

kreipdamasis į teismą, privalo kreiptis į savivaldybės vykdomąją instituciją. Siūlytina suvienodinti Projekto Nr. 1 16 straipsnyje dėstomo Įstatymo 31² straipsnio 1 dalies 1 punkte ir 2 dalyje nurodytas funkcijas „tarp atliekų turėtojo ir juridinio asmens, vykdančio viešosios paslaugos komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo funkciją“ ir „atliekų turėtojo ir juridinio asmens, savivaldybės pavedimu vykdančio komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo funkcijas“.

1.4. Projekte Nr. 1 reglamentuota, kad skaičiuojant regioninę kainą įtraukiama komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų paslaugų (toliau – paslaugos) kaina. Paslaugų teikimas dažniausiai organizuojamas savivaldybės (išimtiniais atvejais – regiono) mastu. Paslaugos perkamos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka skelbiant viešojo pirkimo konkursą arba sudarant vidaus sandorį, paslaugos teikimą pavedant savivaldybės paskirtam komunalinių atliekų tvarkytojui. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo ir komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo (toliau – sistemos administravimas) funkcijas ne visada vykdo regioniniai atliekų tvarkymo centrai (kai kada sistemos administravimo funkcijas vykdo savivaldybės), kurių įkainius ir kainas reguliuoti siūloma pavesti Tarybai.

Atsižvelgiant į tai, siūlytina keisti Projekte Nr. 1 numatytą regioninės kainos nustatymo reglamentavimą: į regioninę kainą neįtraukti paslaugų kainos ir sistemos administravimo išlaidų; palikti savivaldybėms funkciją nustatyti paslaugų kainą ir sistemos administravimo išlaidas, kurias savivaldybės, kaip atskiras dedamąsias pridėjusios prie regioninės kainos, įskaičiuotų į vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą dydį. Todėl reikėtų tikslinti Projekto Nr. 1 – 1 straipsnyje dėstomas Įstatymo 2 straipsnio 58¹ ir 58⁴ dalis, 7 straipsnyje dėstomas Įstatymo 30² straipsnio 6 ir 10 dalis, 10 straipsnyje dėstomą Įstatymo 30⁵ straipsnio 3 dalį.

1.5. Atsižvelgiant į komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos srityje savivaldybėms priskirtas funkcijas (pavyzdžiui, surinkimo ir vežimo organizavimo veikla), siūlytina atsisakyti Projekto Nr. 1 1 straipsnio 9 dalyje dėstomo Įstatymo 2 straipsnio 58⁵ dalyje nurodyto termino „reguliuojamasis komunalinių atliekų tvarkytojas“, nes apibrėžtis neapima visų veiklos rūšių, kurias planuojama reguliuoti. Siūlytina atitinkami keisti Projekto Nr. 1 3 straipsniu siūlomo naujo Įstatymo 25¹ straipsnio 2 dalies 2 punktą.

1.6. Vadovaujantis teisėkūros aiškumo principu, siūlytina Projekto Nr. 1 7 straipsniu keičiamo Įstatymo 30² straipsnio 7 dalies nuostatas dėstyti atskirais punktais, kaip regioninės kainos projekto rengimo etapus.

1.7. Pagal Projekto Nr. 1 aiškinamojo rašto 4 punktą Projekto Nr. 1 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 12 straipsnio pakeitimo tikslas – aiškiai nustatyti, kokias pavojingų atliekų tvarkymo veiklas vykdant privaloma gauti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją, kokias pavojingų atliekų tvarkymo veiklas vykdant pakanka turėti Įstatymo 6 straipsnyje nurodytą leidimą. Atsižvelgus į tai ir įvertinus, kad Įstatymo 6 straipsnyje nurodytas leidimas neprivalomas vykdant ne tik atliekų surinkimo, bet ir vežimo veiklą, tikslintinos Įstatymo 12 straipsnio 1, 4, 5 ir 8 dalys reglamentuojant, kad pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo tvarka turi būti taikoma pavojingas atliekas ketinančioms surinkti ir vežti įmonėms.

1.8. Atsižvelgus į savivaldybėms įstatymais pavestas savarankiškas funkcijas, susijusias su komunalinių atliekų tvarkymo organizavimu, įskaitant įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymą, netikslinga Tarybai

priskirti funkciją skirstyti savivaldybėms regionines kainas. Todėl siūlytina tikslinti Projekto Nr. 1 – 3 straipsnyje dėstomą Įstatymo 25¹ straipsnio 1 dalies 3 punktą, 7 straipsniu keičiamo Įstatymo 30² straipsnio 4, 7, 9 ir 10 dalis atsisakant nuostatų, kad Taryba nustato regioninių kainų paskirstymo savivaldybėms kriterijus ir paskirsto regionines kainas savivaldybėms.

1.9. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalies reikalavimais, turėtų būti tikslinami Projekto Nr. 1 18 straipsnyje nurodyti Projekto Nr. 1 nuostatų įsigaliojimo ir įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimo terminai.

2. Nepritarti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 30¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-5039 (toliau – Projektas Nr. 2) dėl šių priežasčių:

2.1. Galiojantys teisės aktai užtikrina, kad jeigu fizinio ar juridinio asmens veikloje (pavyzdžiui, valdant, naudojant ar disponuojant nekilnojamuoju turtu) jokios (komunalinės) atliekos nesusidaro, asmuo gali būti atleistas nuo vietinės rinkliavos ir kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą (toliau – vietinė rinkliava) kintamosios dalies mokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą. Nekilnojamojo turto objektų savininkams arba jų įgaliotiems asmenims, savivaldybių nustatyta tvarka deklaravus, kad tam tikrą laikotarpį nebus naudojamosi nekilnojamojo turto objektu ir iš šio objekto tuo laikotarpiu komunalinės atliekos nebus surenkamos, gali nemokėti vietinės rinkliavos kintamosios dalies.

Nustatydamos vietinės rinkliavos dydį, savivaldybės gali rinktis iš Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) nurodytų pastoviosios ir kintamosios vietinės rinkliavos dydžio kintamųjų. Savivaldybės, vadovaudamosi Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnyje nurodytais solidarumo ir kitais komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarai taikomais principais, Taisyklėmis, turi galimybę diferencijuoti vietinės rinkliavos dydį. Pagal galiojančius teisės aktus savivaldybė, įvertinusi galintį susidaryti komunalinių atliekų kiekį konkrečiame nekilnojamojo turto objekte, gali nustatyti skirtingus pastoviosios ir kintamosios vietinės rinkliavos dydžius, jų nustatymo kriterijus skirtingiems nekilnojamojo turto objektams.

Savivaldybės taryba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 2 punkto ir 16 straipsnio 2 dalies 18 punkto, Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 12 straipsnio 3 punkto nuostatomis, turi konstitucinę teisę savo sprendimu patvirtintuose vietinės rinkliavos nuostatuose nustatyti vietinės rinkliavos lengvatas, taikomas savivaldybės biudžeto sąskaita.

Savivaldybės gali pasirinkti įvairias vietinių rinkliavų lengvatų formas, pavyzdžiui, vietinės rinkliavos mokėtojo atleidimą nuo vietinės rinkliavos (vietinės rinkliavos išimčių taikymas); vietinės rinkliavos bazės sumažinimą; mokėtinos vietinės rinkliavos sumos sumažinimą (vietinės rinkliavos nuolaidų taikymas). Teisės aktai nenustato baigtinio galimų lengvatų sąrašo, tokių lengvatų taikymo tvarkos ir neriboja lengvatų dydžio. Tokių lengvatų nustatymas yra savivaldybės tarybos apsisprendimo teisė, kas numatyta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 121 straipsnio 2 dalyje ir Rinkliavų įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 3 punkte. Todėl Projekto Nr. 2 tikslą iš dalies galima pasiekti kitomis priemonėmis, pavyzdžiui,

lengvatomis.

2.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje pripažįstama, kad pagal bendrą taisyklę vietinę rinkliavą turi mokėti asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu tam tikros savivaldybės teritorijoje, neatsižvelgiant, ar asmenys šiuo turtu naudojami, ar ne (pavyzdžiui, LVAT 2018 m. kovo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-319-662/2018); asmens pripažinimas vietinės rinkliavos mokėtoju nesiejamas su individualaus komunalinių atliekų konteinerio turėjimu ir (ar) naudojimu, todėl asmens argumentai, kad jam neskirtas konteineris atliekoms šalinti, nepaneigia jo prievolės mokėti rinkliavą (pavyzdžiui, LVAT 2018 m. spalio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2196-415/2018), taip pat nesiejamas ir su atliekų tvarkytojų pareigų tinkamu vykdymu; savaime nedraudžiama nustatyti vietinę rinkliavą, kurios dydis apskaičiuojamas ne pagal faktiškai susidariusį ir perduotą tvarkyti atliekų kiekį, bet pagal galinčių susidaryti atliekų kiekį (pavyzdžiui, LVAT 2017 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1457-602/2017); gyvenamosios vietos deklaravimo aplinkybė savaime nėra pagrindas atleisti nuo visos ar dalies vietinės rinkliavos mokėjimo (pavyzdžiui, LVAT 2018 m. rugpjūčio 29 d. nutartis administracinėje byloje eA-1407-629/2018).

2.3. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi užtikrinti ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą ir sudaryti komunalinių atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti komunalinių atliekų tvarkyme, taip pat mažinti aplinkos taršą. Todėl vietinės rinkliavos dydis turi būti toks, kad iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba jų įgaliotų asmenų surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos būtiniosios sąnaudos, kurias sudaro ne tik atliekų turėtojų komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudos, bet ir, pavyzdžiui, atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimo sąnaudos, sąvartynų eksploatavimo sąnaudos, netinkamų eksploatuoti uždarytų sąvartynų priežiūros po uždarymo sąnaudos.

Pagal LVAT praktiką (2018 m. rugpjūčio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1407-629/2018) „<...> asmuo, kuris yra vietinės rinkliavos mokėtojas, kartu su kitais vietinės rinkliavos mokėtojais turi kolektyviai padengti visas komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo išlaidas, nepriklausomai nuo to, koku būdu yra apskaičiuojamas vietinės rinkliavos dydis (pagal atliekų kiekį ar pagal turimo nekilnojamojo turto plotą). Tai savo ruožtu lemia, kad net ir tais atvejais, kai vietinės rinkliavos mokėtojas faktiškai atitinkamais laikotarpiais nepriduoda komunalinių atliekų jų tvarkytojui, jis vis tiek turi sumokėti bent minimalaus dydžio vietinę rinkliavą <...>“.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras